

Posudek oponenta na práci Martina Kodady „Africká unie jako instituce druhořadé integrace v mezinárodních vztazích“

Kodadova práce si klade za cíl otestovat možnost aplikace Wendtovy teorie nadnárodní integrace na integraci afrických států. Při prezentaci této teorie považuje autor za její problém přijetí hegelovského boje o uznání jako základní pružiny integrace a navrhuje nahradit ho Kantovým konceptem důstojnosti. Zároveň upozorňuje na to, že Hegel na rozdíl od Wendta nultých let nedochází ke světovému státu, neboť každá kolektivní identita potřebuje druhého. Co se týče samotné aplikace, pak dokládá nevhodnost Wendtovy teorie jednak tím, že automaticky předpokládá univerzální platnost evropského modelu státu (s odkazem na Matshandovy příklady Etiopie a Jižního Súdánu tvrdí, že Afrika rozvinula odlišné formy státnosti) a nadnárodní integrace, a jednak tím, že předpokládá automatickou synergii re-distributivních a rekogničních bojů, což vyvrací Wallersteinova teorie kapitalistického světového systému. V odpovědi na první výtku navrhuje autor suplementovat Wendta Bhabhovou teorií mimikry, v odpovědi na druhou pak zmíněnou Wallersteinovou teorií. Není však jasné, zdali Bhabha a Wallerstein by – vzhledem ke zcela odlišným epistemologiím – mohli představovat stavební kameny alternativní teorie africké integrace, anebo zdali je autor používá jen negativně – s cílem vyklidit pole pro radikálně jinou problematiku.

Zmíněné dílčí kroky práce považují za sporné. První navrhovaná teoretická modifikace není srozumitelná: jakkoliv můžeme napadnout přesvědčivost Hegelova předpokladu „automatismu“ boje o uznání, jeho funkce pružiny vývoje v rámci Wendtovy konstrukce může být stěží nahrazena Kantovým předpokladem důstojnosti, neboť ten nemůže tuto funkci zastat (není-li ovšem pochopen jako předstupeň či zdroj boje o uznání, čímž by ovšem navrhovaná výměna ztratila smysl). Druhá teoretická výtka implicitně otevírá otázku, proč si vlastně autor zvolil Wendtovu teorii světostátu, s jejím skluzem ke spekulativní teleologii. Jako „velká teorie“ – ve skutečnosti teorie všelidských dějin – se nehodí k empirické aplikaci. Takovou funkci může plnit jen „teorie středního dosahu“. Tu lze vydestilovat z Wendta devadesátých, nikoliv nultých let. Jinak řečeno: pro otázku regionální integrace se daleko lépe hodí Wendtova reflexe regionální kultury anarchie než jeho spekulace o nutném příchodu globální hierarchie.

Co se týče úrovně empirické aplikace, na argument Matshandy lze namítnout, že jak secesionismus Jižního Súdánu, tak federalismus Etiopie jsou součástí evropského dědictví stejnou měrou jako model národního státu. Teze o nadřazenosti Wallersteinovy teorie světového systému nad Wendtovou teorií světostátu je přesvědčivá, ale jedná se o střet nesouměřitelných paradigmat v Kuhnově smyslu, a nikoliv dvou teorií, jež by se byly schopny teoreticky vyvracet či doplňovat. Pro jejich *konflikt* platí totéž, co platí pro implicitní *soulad* Wallersteina a Bhabhy: jsou od sebe příliš daleko než abychom jejich dialog mohli produktivně využít pro výzkumné účely.

Celkově konstatuji, že práce sice nesplnila nějaký jasně definovaný úkol, ale přesto stimulujícím způsobem otevřela sérii zajímavých otázek. Její výtěžek je tedy spíše explorativní, než kognitivní. Mohu tedy stěží navrhnout jiné hodnocení než *dobře*.

Prof. Pavel Barša